

Arkæologi på Sydvestjyske Museer

28. MARTS 2019SKRIV EN KOMMENTAR

Runebægeret fra Uglvig

Bunden af drikkebægeret med de tre runer, som danner ordet ALU. ESM1697x274. Foto: Sydvestjyske Museer

I arkæologien er det en gammel sandhed, at de bedste fund ofte gøres på magasinet. Når det kan være tilfældet, skyldes det, at arkæologerne løbende er blevet klogere på genstandenes typologi og kronologi, og nye øjne og nye metoder bliver hele tiden bedre til at aflukke fundene nye oplysninger.

I dag registreres de arkæologiske fund i databaser, og til mange af fundposterne knyttes også fotos, som gør os i stand til at søge og forske i vores samlinger uden at skulle have tingene i hånden. På Sydvestjyske Museer arbejder vi hen imod at have en fuldstændig digital registrering af vores samling, og derfor har vi i mere end 10 år arbejdet på at få også alle de gamle fund ind i de digitale systemer.

I øjeblikket arbejdes med det tidligere Esbjerg Museums arkæologiske samling, og i den forbindelse har vi kastet os over de omfattende fund fra udgravningerne i Uglvig øst for Esbjerg, hvor et område på omkring 25 ha blev udgravet i årene 1988-94 for at give plads for Østskoven. De såkaldte Grønnegårds-udgravninger.

Den vestlige ende af de omfattende udgravninger i Uglvig afdækkede flere faser af en fint bevaret jernalderlandsby fra yngre romersk og ældre germansk jernalder. Runebægeret fandtes ved det lille røde kors. Plan: Sydvestjyske Museer.

Ved gennemgang af de tusindvis af fund blev nogle furer under bunden af et fint glittet drikkebæger bemærket og identificeret som runer af museumsinspektør Claus Feveile. Efter kontakt med Nationalmuseets runolog, Lisbeth Imer, blev opdagelsen bekræftet, og det tog ikke lang tid at tyde de tre runer, som danner ordet "ALU" – et forholdsvis almindeligt forekommende ord iblandt de tidlige runeindskrifter fra yngre romersk og ældre germansk jernalder (ca. 200-550 e. Kr.).

Runerne var udført i det våde eller læderhårde ler, og synes at være indridset i forbindelse med, at karret blev glittet inden brændingen. Det kunne tyde på, at skribenten har været pottemageren, som kan have været både en mand og en kvinde.

Runeindskriften fremhævet med rød farve. Foto: Sydvestjyske Museer.

En af flere interessante forhold ved fundet er, at vi kender den præcise fundkontekst. Runebægeret lå i et tagbærende stolpehul i hovedhuset til en af flere jævnstore gårde i en mindre landsby. I dag består runebægeret af flere sammenlimede skår, som danner en hel bund. Der foreligger ikke oplysninger om, præcis hvor det fandtes i stolpehullet, men de bevarede dele kunne tyde på, at karret har været helt og nedgravet i stolpehullet som et husoffer. Senere dyrkning eller maskinafgravningen i forbindelse med udgravningen kan have ødelagt de øvre dele af bægeret.

Selve kartypen er forholdsvis velkendt. Det var et højt slankt drikkebæger, hvis form efterligner de koniske drikkebægre af glas, som datidens elite importerede sydfra.

Det var importerede drikkebægre af glas som dette, jernalderbønderne i Uglvig efterlignede. Dette smukke eksemplar stammer fra en grav fundet i Stilling tæt ved Skanderborg. Foto: Nationalmuseet.

Betydningen af selve ordet ALU er omdiskuteret, men formentlig er der tale om en oprindelig værneformel, som lever videre vore dages brug af udtrykket SKÅL i forbindelse med indtagelse af ofte alkoholiske drikke. Af det tyske GESUNDHEIT fremgår den oprindelig beskyttende funktion af ordet endnu tydeligt.

Traditionelt forbindes brugen af runer med samfundets overklasse. I jernalderlandsbyen i Uglvig, et mindre ejerlav, man ville klassificere som en typisk torp-bebyggelse, synes der ikke at kunne identificeres et sådant øvre lag i bebyggelsen. Gårdene er nogenlunde lige store familiebrug og heller ikke de tilknyttede gravpladser, som også er udgravet, synes at afspejle et synderligt klasseopdelt samfund. I stedet viser både gårdenes arkitektur og de dødes gravgods et udbredt og generelt højt velstandsniveau. De mange udgravninger omkring Esbjerg viser, at dette billede er en generel tendens i både jernalder og vikingetid.

Og nu ved vi også, at jernalderbønderne i Uglvig kendte til brugen af runer og formentlig også satte pris på at indtage alkoholiske drikke fra bægeret med indskriften under bunden.

Morten Søvsø, Overinspektør, Arkæologi og Samling, Sydvestjyske Museer

Drikkebægeret set fra siden. Foto: Sydvestjyske Museer.

Hvorfor er jordbunden så vigtig?

REPORT THIS AD

AUTOMATTIC

```
<?php find_developers( [  
  'language' => PHP,  
  'specialty' => SCALING,  
  'location' => ANYWHERE,  
 ] )
```

APPLY

REPORT THIS AD

[Skab en gratis hjemmeside eller blog på WordPress.com.](#)